

КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК У ШКОЛИ

7

ОКТОБАР 1955 — БЕОГРАД

недовољном развијеношћу ондашњег језика, као и недовољним познавањем језика оригинала.

Страни језици и књижевности заступљени су, поред неколико белешака, и рефератом В. Драшковића „О могућностима нових перспектива у дескриптивној граматици француског језика. Д-р М. Мојашевић приложио је три белешке: поводом Лукачевих студија о Готфриду Келеру и о немачкој књижевности, као и белешку о Бонеровој студији о животу и књижевном делу Фридриха Шилера. Ту су и кратки прикази Шеткине „Хрватске кршћанске терминологије“, Нахтигалова Увода у студије словенске филологије, као и Матићев „Опис докумената Народне библиотеке.

Усто, Ј. Вуковић је дао садржајан критички приказ расправе А. Стојичевића о значењу аориста и имперфекта у нашем језику. Поред белешке М. Павловића о библиографији научних радова Р. Јакобсона, познатог лингвисте и претставника филолошког правца у изучавању језич-

ке проблематике, часопис на крају доноси и сумаан осврт И. Поповића на девет свезака (XX-XXIX) познатог француског славистичког часописа *Revue des Etudes Slaves*. Драгоцени научни прилози у томе часопису мање-више су само помињално поменути, без икаквог ширег или критичког осврта, али ће и то заинтересованима користити — упутити их на одговарајуће филолошко-лингвистичке теме о којима желе да више знају или да их дубље проучавају.

Тематски богата и разноврсна грађа прве књиге овога часописа показује видно настојање редакције да се већ с првим кораком постигне замишљена концепција и ширина. Та концепција, иако у овој 1 књизи недовољно адекватно остварена — с обзиром на карактер појединих прилога и њихов стварно нови допринос науци, зналачки и сигурно је постављена, оптимистички наговештавајући своје даље и богатије развијање.

Д. А. Стефановић

НАШ ЈЕЗИК

(Нова серија, књ. VI св. 7-10)

На уводном месту ове свеске „Нашег језика“ штампан је извод из предавања проф. А. Белића „О значају посматрања властитог језика за познавање језика уопште“ које је он одржао на Славистичком састанку у Охриду 25 V 1955. Говорећи о значају проучавања властитог језика појединаца, проф. Белић се нарочито задржава на питању: шта све природа нашег властитог језика може да пружи за упознавање природе и развитка језика уопште. Одговор на ово питање проф. Белић илуструје са три примера: најпре, ситуацијом у индоевропској реченици; затим, ситуацијом код значења падежних наставака у савременом српскохрватском језику; најзад, ситуацијом код предлога. Сва три ова примера показују како се процеси у језику смењују: „оно што је некада било могуће, а што је замењено новим стањем, може наново по-

стати, само сада са других разлога, опет могућним.“

Проф. М. Стевановић у расправи „Сложени облик или сложеница“ говори о футуру I. У савременом српскохрватском језику футур I доследно је сложени облик: 1) од глагола с инфинитивом на -ћи (ја ћу рећи и Рећи ћу); 2) од глагола с инфинитивом на -ти у случајевима кад помоћни глагол стоји испред инфинитива (ја ћу писати). Међутим, у случајевима када глаголска енклитика стоји непосредно иза инфинитива, футур I глагола на -ти употребљава се и као прост и као сложен облик (читаћу и читат ћу). Облик читаћу прост је глаголски облик али као реч он је сложеница. Облик читат ћу сложен је глаголски облик. И, проф. Стевановић поставља питање: да ли је ово стварно сложени глаголски облик или само сложеница. Узима-

јући ово питање у свој његовој сложености, проф. Стевановић га је о-брадио и из дијахроничне и из синхроничне перспективе. Пространа анализа довела је проф. Стевановића до потпуно оправданог закључка да футур глагола на -ти у случајевима кад помоћни глагол стоји непосредно иза инфинитива треба сматрати — једночланим глаголским обликом, сложеницом, а не сложеним обликом.

Трећи је чланак у овој свесци НЈ Б. Милановића „О облику једног глагола у екавском изговору.“ Милановић говори о глаголу изести, изјести. Слаже се с тим што је проф. Белић у Правопису (1950) дао за екавски изговор и изести и изјести. Додаје, само, да се данас изести употребљава више у преносном смислу за разна фигуративна значења (мрак изео писмо, девојче ми срце изде и сл.); и изјести, пак, у већини случајева значи „изгристи (се)“, „нагристи (се)“ (олук изједен рђом и сл.).

Четврти је чланак Дра Павла Ивића „О виду глаголског облика бѹдем.“ Глаголски облик бѹдем може имати оба вида: и свршени и несвршени. Када је свршеног вида, облик бѹдем може се заменити перфективним презентом (Чим бѹдеш у Београду, посети Мирка — Чим стигнеш у Београд, посети Мирка). У несвршеном виду облик бѹдем захвата ону област имперфективности која није обухваћена обликом јесам (Желим да дете које ће ти се родити бѹде целог свог века здраво и снажно).

У чланку „О једном вокативу“ проф. Ђ. Живановић говори о вокативу Каје Касије у преводу Шекспирова „Јулија Цезара“ (Б. Недић и

В. Живојановић). Овај облик је неправилан; он правилно гласи Кају Касије.

Св. Предић у чланку „Ипак, qui est non movere“ наставља полемику са проф. А. Костићем о стручним терминологијама.

П. Ивић објављује и чланак „О акценту презимена као Илић, Попадић и сл.“ Ивић сматра да изворни акценат Илић, Попадић треба и даље препоручивати, али да се мора толерисати и акценат Илић, Попадић и сл. (иако је он мање правилан).

Ђ. Живановић објављује чланак „Подваљак“. Иако се реч подваљак почела у нашем језику често употребљавати, проф. Живановић сматра да у књижевном језику треба задржати само реч подвољак.

Б. Терзић у чланку „Првак Бољшег театра“ истиче да је неправилно кад се рече Првак „Бољшег театра“ већ да је правилно: или Првак позоришта Бољшеј театр или Првак Великог позоришта.

Драгиша Живковић у чланку „О повезивању наставе језика и књижевности у вишим разредима средње школе“ покреће неколико значајнијих питања о овој проблематици.

У рубрици „Језик у школи“ објављен је чланак проф. М. С. Палевића „Обрада субјекта“. Овај врло инструктивни чланак нашег познатог педагога биће од видне користи средњошколским наставницима.

На крају свеске НЈ налазе се „Језичке поуке“. — Регистар VI књиге НЈ (нова серија) израдио је Св(ета) Н(иколић).

Берислав Николић

ЈЕЗИК

časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika br. 4 i 5 (1955, III knj.)

Број 4

З. Шкроб („Пријелаз из граматике у стилистику“) на занимљив начин разлаже питање односа граматике и стилистике. Чланак је стручно писан, с потребним и занимљивим је илустрацијама, те ће бити од

користи наставнику у питањима прилажења стилској и језичкој анализи књижевних дела као индивидуалне творевине и индивидуалног израза. Он с разлогом закључује да можда дати примери показују и то „да се